

moda dependentia nostra in via salutis a gratia et misericordia Dei, tum universalitas divinae voluntatis anteecedentis ut omnes homines salvi fiant, atque universalitas redemptionis ac restitutionis omnium hominum ad possibiliter salutis. Veritatem unam cum altera ss. Patres componunt, non autem fas est unam defendere ita, ut altera negetur vel in discrimen vocetur.

ARTICULUS III.

De praedestinatione ad gloriam per se et seorsum spectata.

THESES LIX.

*Adulorum praedestinatio ad gloriam
per se spectata est voluntatis consequentis praevisionem
meritorum supernaturalium.*

« Si adulorum praedestinatio ad gloriam per sese et seorsim spectetur, ex Scripturis colligitur, et ex eorum Patrum, qui de hac praedestinatione ad gloriam luculentius scripsierunt, diserta doctrina persuadet, eam non absolutae Dei voluntati antecedenti, sed voluntati consequenti praevisionem meritorum gratiae tribui oportere. »

Veritas enuntiata in hac thesi continetur iam in iis, quae hucusque demonstrata sunt, et nominatim in fundamentali principio, quod demonstravimus in thesi LVII. Nihilominus propter rei gravitatem, et quia tota controversia de praedestinatione ad hanc formam, ad quaestionem scilicet de ordine inter praedestinationem ad gloriam et inter praevisionem ac praedestinationem meritorum supernaturalium commode revocatur; specialibus argumentis probabimus, praedestinationem ad gloriam non antecedere sed subsequi praevisionem meritorum gratiae.

I. Sunt in Scripturis aliquot doctrinae capita, quibuscum omnium salvandorum praedestinatio antecedens praevisionem meritorum supernaturalium, quae ad salutis consecutionem in illis requiruntur, conciliari non posse videatur. Contra vero ex eisdem doctrinae capitibus consequens est, Deum salutem aeternam, quam in tempore confert

propter supernatura merita, etiam ab aeterno absoluta voluntate conferre non voluisse nisi ex meritis praevisis.

1° Voluntate antecedente praevisionem meritorum Deus Scripturis docentibus *vult omnes homines salvos fieri*. At vero cum hac voluntate conciliari non potest *antecedens* illa praedestinatio et absoluta voluntas salutis eorum omnium, qui actu salvantur, et sine qua nemo salvatur. Hac enim posita praedestinatione antecedente, quae ad omnes et solos actu salvandos referatur, necessario affirmando simul est *antecedens reprobatio negativa ab aeterna salute* sive negatio praedestinationis aliorum omnium hominum, quam voluntatem negandi praedestinationem Deus non ex praevisis malis meritis, sed ex mero suo beneplacito habeat ita comparatam, ut ex hac sola negatione praedestinationis ante omnem suppositionem peccatorum metaphysice repugnet, quemquam illorum omnium consequi salutem. Atqui cum tali voluntate antecedente consistere non potest voluntas antecedens, ut hi etiam omnes salvi fiant et nemo eorum pereat, qualem Scripturae tum per se inspectae tum intellectae secundum Patrum interpretationem in Deo esse disertissime docent.

Quaero enim, utrum Deus in eo signo, in quo ante omnem praevisionem meritorum electos suos omnes praedestinavit, vere voluerit, ut etiam non ita praedestinati salutem consequantur sub conditione, dummodo fideliter gratiae cooperando salutem mereantur? Voluitne iis conferre gratias vere sufficientes, voluitne has gratias conferre, quantum ex se est, ex vera voluntate, ut cooperentur et salvi fiant? Si dicitur non ita voluisse sub conditione eos salvos fieri et neminem perire, negatur Deum velle antecedente voluntate omnes homines salvos fieri, ut in Scripturis et a Pátribus praedicatur. Si secundum Scripturarum et Patrum doctrinam conceditur haec conditionata voluntas salutis omnium hominum; profecto illi non comprehensi in numero antecedenter praedestinatorum possunt ingredi, et Deus quantum ex se est, vult, ut ingrediantur numerum salvandorum, nec ullo modo ex negatione illius praedestinationis, sed solum consequenter ad praevisionem

peccatorum finalium certum est, eos non esse salvandos, nec nisi consequenter ad praevisionem operum civitas coelestis in praevisione et praedestinatione completa et numerus salvandorum absolute conclusus intelligi potest. Ergo hi ipsi non comprehensi in praedestinatione antecedente, in illo signo antecedente *omnes possunt esse*, aliqui ex ipsis consequenter ad praevisionem meritorum etiam reapse erunt praedestinati ad vitam aeternam. Quomodo enim nulla adhuc supposita operum praevisione constat, ex tot millium milibus neminem cooperaturum, si possunt omnes cooperari, et si Deus vult, ut cooperentur gratiae omnibus dandae? Ita tandem deveniendum esset ad sententiam Ambrosii Catharini (1) et aliorum quorundam theologorum docentium, aliquos *antecedente*, alias *consequente voluntate* Dei praedestinatos esse ad vitam aeternam, contra quos theologos argumentum ductum ex universalitate voluntatis salvificae sane non valet, nec eos nunc impugnamus.

At vero ii, quibuscum nostra est disputatio, vel diserte affirmant vel ex sui systematis ratione necessario affirmare convincuntur, numerum salvandorum esse absolute conclusum antecedente praedestinatione; et proinde affirmare debent, Deum non velle, ut quisquam alias eum numerum

(1) Catharinus (in opusc. de Praedestin. ad PP. Tridentinos) praedestinationem appellavit solam eam, quae sit antecedens ad praevisionem omnium meritorum. Unde affirmabat, multos salvari quin sint praedestinati, nec nisi sanctos aliquos insignes inter praedestinatos numerandos esse. Modus dicendi est certe oppositus usui loquendi ecclesiastico universo, et eo maxime improbandus, quod Catharinus existimavit in Scripturis (nominatim indicat Rom. VIII. 29.) praedestinationem referri ad illos solos sanctos insignes antecedente voluntate praedestinatos. Si autem praeclitione facta ab eius modo loquendi et probandi spectetur res ipsa et doctrina in se, recte adnotarunt posteriores theologi (Snarez I. I. c. 8. n. 31; Valentia in 1. q. 23, punct. 4. §. 2. 4. ad finem etc.) Catharini sententiam non mereri censuram erroris, qua Dominicus Soto eam proscribendam putavit. Imo si dicantur aliqui ex omnibus salvandis providentia specialissima praedestinati ante praevisa merita, alii vero secundum communem providentiam (supernaturem) praedestinati post praevisa merita gratiae; id non solum censuram non meretur, sed ab insignibus theologis defenditur, inter quos vide Ysambertum in 1. q. 23. disp. 3. a. 4. coll. disp. 4. a. 1.

ingrediatur. Cum hac vero voluntate evidenter repugnat, Deum in eodem signo velle, ut etiam ali sint in numero salvandorum, dummodo ipsi sibi non desint; et ad hunc finem dare illis gratias necessarias cum voluntate sincera, ut cooperentur et ingrediantur numerum illum beatum. Repugnat hoc inquam; eo enim ipso quod numerus salvandorum in omnibus et singulis personis iam antecedenter determinatus et conclusus est, Deus non vult ut quispiam alius in illum numerum ingrediatur. Dicere ergo, Deum antecedente voluntate, qua numerum iam conclusit non augendum, nihilominus velle, ut numerus idem augeatur ab omnibus iis, quos in eo numero non comprehendit, evidens est contradictio. Hoc argumentum vel solum sufficit ad thesim propositam demonstrandam, et ea splendet luce, ut obscurari nullo modo possit, nisi vel praepostera interpretatione voluntatis salvificae, ut factum est a Didaco Alvarez et Goneto (disp. 5. a. 2. n. 58.), vel assertionibus inter se pugnantibus, in quas Suarezum incidisse supra probatum est. Ad praesentis ergo theseos demonstrationem, pree oculis habendae sunt theses superiores, maxime XLIX. L. LV. LVII.

2º In Scripturis praeter illud fundamentum princeps voluntatis salvificae universalis alia continentur specialia doctrinae capita, quibus haec nostra sententia directe probatur.

a) Deus vitam aeternam promittit et proponit omnibus indiscriminatim assequendam ut coronam sub conditione, quod legitime certaverint; ut bravium sub conditione, quod cueurrerint usque ad metam (1. Cor. IX. 24-27; 2. Tim. IV. 8; 1. Pet. V. 4; Apoc. II. 7. 26; III. 5.); ut hereditatem, quae simul sit merces non promissa nisi sub conditione, quod Christo compatiantur, ut et conglorificantur (Rom. VIII. 17; Matth. V. 12.); haecque proponuntur et promittuntur per modum cohortationis, ut omnes certent, currant, compatiantur, et sic ad coronam, ad bravium, ad conglorificationem contendant, nonnisi sub hac conditione *repositam* seu ab aeterno destinatam (1). Est igitur clarum, Deum erga omnes

(1) « Qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium; sic currite, ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone con-

homines habere voluntatem conditionatam conferendi vitam aeternam, si scilicet ipsi praestent, quod ab eis exigitur; quae voluntas non est absoluta, nisi quatenus conditio supponitur impleta. Cf. th. LVII.

b) Ideo electio ad vitam aeternam exhibetur in Scripturis tamquam suspensa et incerta, donec supponatur impleta conditio bonorum operum, sine qua electio non esset. Re enim vera quoad nos est incerta, quia nobis futuri actus liberi sunt adhuc indeterminati, et possumus nos determinare ad utrumlibet, ad bonum per gratiam Dei, ad malum per liberam voluntatem nudam; et secundum hanc indeterminationem loquuntur Scripturae (cf. ut supra p. 482. nota). Deo autem nostra electio est utique certa in incommutabili praescientia, qui futura intuetur ut praesentia, et cui « futura iam facta sunt » (supra th. XXXII. XLIII. n. III). « Magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis » 2. Pet. I. 10. « Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam » Ap. III. 11. « Vide ergo... in te bonitatem Dei, si permanseris in bonitate, alioquin et tu excideris; sed et illi si non permanserint in incredulitate, inserentur » Rom. XI. 22. 23. Cf. 1. Cor. IX. 27; Heb. cc. III. et IV; X. 35-39. Ergo iterum electio et praedestinatio ad vitam aeternam absoluta non est, nisi consequenter ad praevisionem finalium bonorum operum.

c) Diligentius expendenda est ultima sententia iudicis praedestinatorum et reproborum. « Venite.... possidete pa-

tendit, ab omnibus se abstinet; et illi quidem ut corruptibilem coronam accipient, nos autem incorruptam... Ego igitur sic curro... sic pugno... ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobis efficiar » 1. Cor. I. c. « Bonum certamen certavi... in reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die, iustus index; non solum autem mihi, sed et iis qui diligunt adventum eius » 2. Tim. I. c. « Pascite qui in vobis est, gregem Dei... forma (τυποῦ) facti gregis; et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriae coronam » 1. Pet. I. c. « Vincenti dabo edere de ligno vitae... Qui vicerit et custodierit usque in finem opera mea, dabo illi potestatem... Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vitae » Apoc. II. cc. « Heredes quidem Dei, coheredes autem Christi; si tamen compati- mur, ut et conglorificemur » Rom. loc. cit.

ratum vobis regnum a constitutione mundi; esurivi enim, et dedistis mihi manducare, etc. Matth. XXV. 34. sqq. In hac sententia iudicis manifesto opera bona exhibentur ut motivum, propter quod detur electis « possidere paratum eis regnum a constitutione mundi, » et sine quo sicut non possidendum ab eis, ita nec eis ab aeterno paratum esset.

Adversarii omnes hic coguntur confugere ad interpretationem, cuius nullam aliam possunt dare rationem, nisi quod iam positum habent, *praeparationem regni* esse ante praevisa merita. Aiunt scilicet, causam meritoriam subnexam in sententia iudicis: *esurivi enim* etc. referri tantummodo ad sententiam directam: *possidete regnum;* nullatenus autem pertinere ad id, quod additur in praedicato: *paratum a constitutione mundi.* At imprimis si umquam alias verba Scripturae sumenda sunt in sensu suo obvio, id certe necessario servetur oportet in sententia iudicis. Quam non vacet periculo hanc regulam fundamentalem negligere, ultra concedent, qui meminerint modi, quo ex verbis his eiusdem poena *ignis* probari potest et debet. Iam vero quando duplex actus relatus ad idem obiectum (hic *collatio* et *praeparatio regni*) enuntiatur una complexa sententia, et deinde subditur huius sententiae ratio; negari non potest, sensu obvio hanc rationem referri ad actum utrumque, cui subnectitur. Praesertim sine detorsione sensus plani et obvii affirmari non potest, rationem subnexam pertinere tantum ad id, quod in contextu est remotius; nullatenus autem ad id, quod est propinquius et immediate antecedens, ut nostri adversarii sine ullo fundamento in suae opinionis obsequium coguntur interpretari haec verba Christi iudicis: « possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi; esurivi enim et dedistis mihi manducare. »

« Hoc (possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi) iuxta praescientiam Dei accipendum, apud quem futura iam facta sunt, » ait s. Hieronymus in h. l. Eodem modo Chrysostomus: « Hereditate possidete iam olim vobis debitum; antequam enim essetis, inquit, haec vobis parata erant, quia tales vos esse futuros sciebam » Chrys. in h. l. hom. 79. al. 80. n. 2. Et ex Chrysostomo Euthymius: « He-

reditate possidete ut debitum, *ut paratum vobis a constitutione mundi; priusquam enim homines essent, paratum erat iustis, Deo futurum cognoscente* » Euthym. in h. l.

Confirmatur nostra interpretatio collatione cum altera sententia iudicis in reprobos v. 41, ubi motivum *damnationis in exsecutione non minus refertur ad poenae praeparationem*, ut omnes catholici fateri debent: « discedite a me in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis eius (1); esurivi enim, et non dedistis mihi manducare » etc.

Postremo res ipsa ostendit, id quod effertur ut motivum mercedis praeparatae, non minus debere intelligi ut rationem *absolutae praeparationis* quam retributionis in ipsa iam exsecutione. Quando in exsecutione collatio praemii est propter meritum tamquam propter motivum illud conferendi, praeparatio praemii in intentione antecedente ad praevisionem meriti non potest esse nisi conditionata; absolute autem praeparatum praemium solum potest esse consequenter ad praevisionem meriti. Profecto enim qui declarat, se non aliter nisi ut iudicem per actum iustitiae conferre praeparatum praemium propter meritum, eo ipso etiam declarat, *praeparationem antecedentem fuisse conditionatam, si fuerit meritum; non vero absolutam nisi consequenter ad suppositionem meriti*. Ita igitur enuntiata causa meritoria non minus est ratio et motivum *absolutae praeparationis* quam collationis ac iustae possessionis in huiusmodi sententiis: accipe coronam tibi praeparatam, quia eam meritus es legitimo certamine; accipe praeparatum tibi bravium, quia cursu vicisti.

Unde s. Paulus coronam vitae aeternae explicite appellat *coronam iustitiae*, non minus quatenus *reposita est seu*

(1) Comprehenduntur hoc nomine directe quidem angeli rebelleres Satanae principis sectatores, sed ex imitatione diaboli in rebellione contra Deum, et ex paritate rationis etiam homines omnes, qui in affectione a Deo sequuntur diabolum. Cf. Gen. III. 15; Io. VIII. 44; 1. Io. III. 8. 10; Act. XIII. 10; 1. Tim. III. 6; Apoc. XIII. 9. « Quia enim compassionis expertes sunt daemones, et hostiliter et inimice erga nos affecti, merito ad idem supplicium damnantur, qui eiusdem voluntatis sunt, qui et propriis operibus maledicti facti sunt » Theophylact. in h. l. Matthaei.

praeparata, quam quatenus in exsecutione redditur. Significat ergo, actum praeparationis seu praedestinationis vitae aeternae esse actum iustitiae qui supponat merita, non secus ac est actus iustitiae redditio et collatio vitae aeternae propter merita; eo solum discrimine, quod praeparatio est aeterna et ideo non tempore sed ordine consequens merita obversantia aeternae praescientiae, collatio autem fit in tempore, et est in ipsa existentia consequens ad existentiam meritorum. « Bonum certamen certavi... in reliquo *reposita est* mihi corona iustitiae (*λοιπὸν ἀποκείται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στεφανός*), quam reddit mihi Dominus in illa die iustus iudex » 2. Tim. IV. 7. 8.

Ex his omnibus concludimus, in sententia iudicis penes Matth. l. c. propositionem causalem « esurivi enim » etc. qua certe enuntiatur meritum ut motivum conferendi regnum, ita cohaerere cum inciso antecedente, « possidete (*κληρονομησάτε*) *paratum vobis regnum a constitutione mundi* », ut non minus causa reddatur aeternae *parationis* quam *assecutionis* in tempore. Docent igitur Scripturae, vitam aeternam a constitutione mundi, aeterno scilicet Dei consilio, paratam esse ac praedestinatam consequenter ad merita et propter merita, quae subsunt aeternae Dei praescientiae, sicut in tempore datur et confertur propter merita acquisita.

Doctrina itaque quam tuemur, plano et obvio verborum sensu et contextu ex Scripturis deducitur. Si quae autem in iisdem Scripturis huic doctrinae prima fronte videntur adversari, ea sunt in locis, quae possumus fateri obscura et difficilia; clarum autem in illis nihil est, quod vitam aeternam per se spectatam eo modo, quo adversarii volunt, praedestinatam esse enuntiet. Scopo deinde et contextu locorum diligentius inspecto appareat hoc saltem clarissime, quantavis ceterum supponatur obscuritas, in iis non de praedestinatione vitae aeternae ante praevisa merita supernaturalia, sed de praedestinatione gratiae vel gratiae simul et gloriae ante quodvis meritum humanum et naturale sermonem esse, de quo Scripturarum sensu alibi dicens locus erit.